

stere à violentia & iurisdictionem, causamque cognitionem de assumere, prout ipse (vt dixi) licet poterat facere etiam à principio, cessante decreto Regio, eoque modo partium sumptibus, laboribus, & dilationibus consulitur si iudex (cuius arbitrio, electioni, & potestati hoc relinquatur) priori decreti parti acquiesceret, conditionem adimpleat. & tunc cessat violentia, cum cesset appellatio cessante grauamine, & causa coram eodem proseguatur, prout nos latissimè, & vtiliter de hoc diximus infra l. p. d. cap. 5. à princ.

- 211 Quartum genus decretorum in hac specie violentiæ illud est, quando scilicet nihil decernitur super articulo principali violentiæ, super quo aditus fuit Senatus. sed dumtaxat decernitur, processum non venire per ordinem (hoc est) legitimam via, iuxta ordinem, & instructionem. & hoc tunc locum habet, quando deficit in processu appellatio. Etenim, cum in hac materia vis nulla esse potest, vbi deficit appellatio, quia super eius denegatam delationem, & eius virtute suspensæ sententiæ executionem, fundatur, & consistit violentia, & recursus (vt superius diximus) ideo deficiente primo mobili, & fundamento necessario, nulla vis adest, nec ex actorum inspectione detegitur, ac propterea nihil decernit Senatus super ea, sed hoc modo, *dixerunt que el dicho proceso no viene por la orden, y se buelua al notario de la causa.*
- 213 Quintum, & vltimum genus decretorum duobus modis solet concipi, aliquando dicendo *dixerunt, que el dicho proceso no viene en estado.* quod tunc accidit, quando processus inspicitur, & reperitur prouisionem ordinariam non fuisse iudici, aut parti intimatam. Secundo modo istud decretum concipitur, quando scilicet est appellatum conditionaliter, & à grauamine nondum per iudicem illatum, vt putat si non me admiseris ad probandum, vel, si non mihi terminum concesseris, & aliis in casibus, quos late concessimus infra 2. part. cap. 2. per totum, quibus non expectat appellans iudicis declarationem, aut determinationem petiti, vel aliquibus similibus aliis casibus, & tunc ita decernitur, *dixerunt, que por agora no haze fuerza, y se bueluan los autos al notario, para que el juez haga iusticia.* & promiscuè etiam hoc casu decernitur, *por agora no viene en estado, &c.* & iste est verus decretorum stylus, & praxis, quam omnes Senatores, & aduocati supremorum tribunalium experti, imò & moderni etiam hoc sciunt, & aliter dicere foret praxim ignorare, vltimum sty-

lum confundere, & destrueret.

Hinc Senatores & aduocati communiter conterunt Ceual. qui (post hæc scripta) asserit in epistola ad Regem num. 80. ad fin. in hæc, *y deste principio nasce buluerse a remitir muchos procesos al tribunal ecclesiastico decretando que no haze fuerza, o que no viene el proceso en estado, que es lo mesmo, que decir, que no ha lugar.* cui quidem vulgaris praxis, iuris principia, & Senatorum & aduocatorum peritia resistit, falsum esse probantium.

Etenim multum diuersum est decretum, quo dicitur absolute, vint non fieri aut *el proceso no esta en estado.* quoniam in priori casu super eodem articulo non potest iterum aliquis haberi recursus ad Senatum Regium. in secundo autem sic, puta; intimata postmodum prouisione ordinaria parti, aut iudici, aut etiam postea facto grauamine per iudicem cum effectu, & etiam quando declaratur non venire per ordinem, eò quia non apparuit appellatio ex actorum inspectione. quia licet tunc in actis non adfuerit, potuit legitimo tempore interponi, & in rei veritate adesse; ac propterea quando postea appareat, quis dubitat posse iterum eius virtute ad Senatum per viam violentiæ recurrere? prout in dies fit quod etiam idem potest contingere, quando appellatio reuera interposita non est coram ecclesiastico, sed ramen potest esse grauamen intra terminum ad appellandum, vel à die intimacionis sententiæ; vel ab eius noticia, intra quem postea licet, interiecta appellatione, ad Senatum recurrere. quod oppositum totum est in primo genere decreti, puta; quando declaratur, vim non fieri. quia tunc nullum habet recursum conquerens, nec appellationem, nec supplicationem, nec nullitatem. & vt tibi clarius pateat, cupis videre, quæ inter hæc duo decreta sit differentia, quanta inter sententiam diffinitiuam absolutoriam, & sententiam interloquutoriam ab obseruatione iudicij, seu instantiæ, puta; quia ineptus libellus fuit propositus, quia prima perpetuum parat præiudicium, secunda autem donec rectè denuo proponatur libellus.

Pariter & iterum ipse Ceual. corripit, dum in questione 897. sub numer. 142. ausus est in hæc scribere: Et si facta fuit violentia in causa per iudicem ecclesiasticum, exequendo sententiam suam, non obstant appellacione (in casibus, in quibus non erat exequenda) tunc reuocantur acta executionis, & declaratur vim fuisse factam, &c. sic que otorgue y reponga y de por ninguno

ninguno todo lo hecho despues de la dicha appellacion, y en el tiempo que se pudo appellar. hæc ille. qui nunquam vidit, nec audiuit tam reprobum stylum. nõnne hæctenus nos fuimus professi, ceterum Doctorum sequuti, vt Senatores non se intromittunt in declaratione causæ principalis, iustitia, aut iniustitia sententiæ, aut appellationis: sed duntaxat circa qualitatem, & naturam appellationis, quantum sufficiat ad detegendam vim in denegata delatione, & sententiæ executione? cur igitur modò Ceual. asseruerat acta annullanda declarare Senatum? ipse autem terminos iuris, & decretorum genera confundit; siquidem in decretis laicorum, hoc est, *en los autos delegos*, quando scilicet, iudex Ecclesiasticus se intromittit cognoscere de laico reo super re merè profana. quia tunc cum licet inhiberi potest à Regio Senatu, qui ab illo in totum tunc amouet causæ illius cognitionem, & remittit iudicij laico competenti. ac ideo meritò decernitur annullanda acta, tanquam, scilicet, facta à iudice incompetente, & carente iurisdictione temporali, quia fidem non faciunt, at vbi pro violentia ob non delatam appellationem in causa ad se pertinente, aditur Senatus, illa non militant, sed penitus cessant. ac ideo absurdum foret, acta annullanda declarare contra principia, & fundamenta huiusmodi cognitionis extrajudicialis per viam violentiæ. quod & iterum dixisse reperio, in tractat. de cognitione per viam violentiæ gloss. 18. sub num. 171. in secundo decreto, &c. quod pariter delendum est, tanquam omni stylo, & rationi iuridicæ repugnans.

- 218 scilicet, iudex Ecclesiasticus se intromittit cognoscere de laico reo super re merè profana. quia tunc cum licet inhiberi potest à Regio Senatu, qui ab illo in totum tunc amouet causæ illius cognitionem, & remittit iudicij laico competenti. ac ideo meritò decernitur annullanda acta, tanquam, scilicet, facta à iudice incompetente, & carente iurisdictione temporali, quia fidem non faciunt, at vbi pro violentia ob non delatam appellationem in causa ad se pertinente, aditur Senatus, illa non militant, sed penitus cessant. ac ideo absurdum foret, acta annullanda declarare contra principia, & fundamenta huiusmodi cognitionis extrajudicialis per viam violentiæ. quod & iterum dixisse reperio, in tractat. de cognitione per viam violentiæ gloss. 18. sub num. 171. in secundo decreto, &c. quod pariter delendum est, tanquam omni stylo, & rationi iuridicæ repugnans.
- 219 In eundem errorem lapsus est in gloss. 12. sub num. 5. vbi verba illa nostræ legis Regiæ 36. ibi, *alcando la fuerza.* exponit ille, id est, reuocando tradita executioni. pro vean que el tal juez la otorgue, &c. error enim geminatus indulgentiæ non est dignus, sciant cuncti, nunquam tale genus decreti ita fuit conceptum, vt hæctenus superioribus dixi.
- 221 Sed aliud ipse Ceual. d. gloss. 18. sub n. 171. in sexta formula decretorum fert decretum, ex cuius conceptione longè maius ortum est scandalum Senatoribus, & peritis aduocatis tribunalium, cuius epitaphium ita dicit, *auto entredos juizes Ecclesiasticos y que vna parte declina y otra sentencia y consice.* Sequitur, & facit.

Dixerunt, que el dicho juez Ecclesiastico conseruador, o Apostolico en cognoscer en la dicha causa haze fuerza, la qual alcando, y quitando, remittieron el dicho proceso y consicimiento al dicho vicario, para que haga iusticia, y reuocaron, y dieron por ninguno todo lo hecho por el

dicho juez Ecclesiastico, o Apostolico, y que alce las censuras y quite el entre dicho aduertit ipse ibidem dicens, *y si la causa fuere del conseruador remitir sela y declararan, que haze fuerza el ordinario.* Hæctenus de tam nefando decreto. Si enim ex proposito aliquis dolo, & malitia timidus voluisset formare aliquod decretum repugnans ex diametro iustificationi huius Regij recursus; certè aliter non posset concipere, quam forma relata. illi etenim huius cuncta cognitionis principia, & elementa resistunt, contra quod, & singulas eius partes, tot possem fuscitare fundamenta, quin hoc omne volumen caperent: sed breuiter directionis gratia obiter aduertam pauca.

Quid enim ex eo decreto referuatur superiori Ecclesiastico, terminatur articulum, cum totus principalis ibi per tale decretum est omnino terminatus: nõnne superior Ecclesiasticus poterit aliter definire, & sententiarum, quantumcumque iurisdictione prerogatiua vtatur? ibi enim declaratur, iudicem conseruatorem non potuisse procedere, & cognoscere. ibi remittitur causa, & eius cognitio ordinario. ibi reuocatur, & nullum declaratur omne in ea gestum per conseruatorem. quis enim talem iurisdictionem Ecclesiasticam dedit Principibus secularibus? Quis enim Princeps secularis Christianus saltem Hispanus, eiusque consiliarij, tam reprobam intentionem habere, vt vellent Ecclesiasticam iurisdictionem tam publicè vsurpare? quo Hispaniarum tribunali hæctenus est auditum, tale decretum ita fuisse vnquam formatum? ex eo enim rota cognitionis extrajudicialis per viam violentiæ, atque defensionis, & protectionis naturalis (quæ absque vmbra iurisdictionis Principibus supremis duntaxat est iure omni concessa) iustificatio subuerteretur; cuius primum principium est, & præcipuum fundamentum in hac materia, quo tot impugnationibus satisfit. Principem non se intromittere in iustitia, aut iniustitia causæ principalis, nec in iustitia, aut iniustitia appellationis, sed in cognitione violentiæ per qualitatem appellationis, an debeat deferre, vel non, quod est merum factum, & hoc extrajudicialiter, & absque iurisdictione, de quo latius supra cap. 1. prælud. 5. & ferè per totum illud, & præfens capitulum.

Igitur pro iunioribus aduertendum, quòd quoties inter duos iudices, puta, conseruatorem, & ordinarium est differentia super cognitione alicuius causæ, qui adiuicem se inhibent, & excommunicant, & vterque cognoscit, & in causa conatur procedere,

& vtriusque iurisdictione declinat; tunc huius articuli cognitio impossibile est, vt ad Senatū Regiū possit venire, nisi per viam violentiæ, interposita præcisè appellatione, & tunc si vterque appellat ab alterius processu, & cognitione, vterque potest querere, & ad Principem recurrere; & tunc ex actorum inspectione quis vim faciat, de regitur, quia constat ex eisdem absque iurisdictione, & per consequens nulliter procedere; & tunc eundem vim facere, non deferendo appellationi ab eo interiectæ, deferat, & reponat, decernitur. alterum autem iudicem, puta, ordinarium in denegando delationem appellationi ab eo interpositæ, nullam vim fecisse, processusque sibi remittitur, & sic iuxta primum, & secundum genus decretorum simpliciter declaratur in hoc casu.

- 227 Aliam etiam decreti conceptionem apponit ipse Ceuall. d. n. 171. quod est 12. in ordine, circa cuius impugnationem plura in medium adduci possent, qui in Summario præmittit, *auto quando se appella de otorgar la appellacion en la via executiva.* Sequitur & facit, *dixeron, que no vno lugar deuenir como vino, y se buelua el processo al notario.* quis enim in hoc casu hoc genus decreti prudens concipere poterit? Siquidem in hoc casu quando appellatur à delatione appellationis in via executiua, vt plurimum, & regulariter violentia adest, quia appellatio legitima est, & illum habet effectum, vt iudex, qui contra ius detulit appellationi non suspensiuæ, poterit per actoris contradictionem, & sic per eius appellationem reuocando delationem, reassumere iurisdictionem, & in causa ad suæ sententiæ priuilegiatæ executionem liberè procedere, alio non existente defectu, & impedimento, prout nos dilucidè, & amplissimè probauimus post innumeras Rotæ, & Doctorum auctoritates, & doctrinas infra 3. p. cap. 18. per totum, & etiam cap. 17.
- 229 Quare minus rectè percepit Ceuallos decretum illud in hoc casu, cum potius regulariter in eo concipiendum sit ex tertio genere decretorum, puta, *dixeron, que reuolviendo la iurisdiction, y reponiendo lo hecho: no haze fuerza, y se remite, y no lo haciendo, la haze otorgue y reponga, &c.* & ita tenendum est, quia omni iuri congruum est, & consonum, secundum quæ nos concessimus dictis capitibus 18. & 17. & tandem caue omnino ab illius praxi, & decretis, quoniam vix aliud quod scripsit, quod vitio careat, vt ex eorum inspectione manifestè cognosces.
- 230 Aliud insuper meminisse iuuabit, vt à neutro horum decretorum genere in Sena-

tu admittitur supplicatio, nec appellatio etiam ad Principem, nec alius datur vllō modo recursus, vt probant Auenda de *exequen. manda. c. 1. num. 32. versiculo & quia prouiso in prima parte.* Nostras Gasp. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. quest. 17. num. 73. Practicus Monterros. in 5. tractat. de Chancellar. tit. *Si que se el tercero proceso que es Ecclesiastico, &c. ad fin. fol. 93. & sequen. ad fin. fol. 94. & est expressa l. 3. §. 5. lib. 2. recopil. vbi cautum est, que los Pleytos Ecclesiasticos y negocios que los Alcaldes maiores del Reyno de Galicia mandaren traer ante si por via de fuerza, sobre otorgar y reponer, o remitir, que si de lo que en ellos, o en cada vno dellos, determinaren, se appellare por alguna de las partes para la muestra Real audiencia de Valladolid, que el presidente, y Oydores de la dicha audiencia no se entrometan a conocer, ni consolan de las tales causas por appellacion, ni en otra manera alguna, ni den prouisiones, para que los tales Pleytos vingan a la dicha audiencia.* & ita communiter practicatur, & ad vnguem seruari, certum est vbi que tribunalium supremorum, quibus nullatenus tentatur ad huiusmodi decretis supplicari, & si non potest supplicari, nec poterit appellari, quia reuissio appellationis equiparatur. Lancelot. de attent. 2. p. c. 19. num. 8. Gasp. Rodrig. de annu. vbi proximè d. num. 73. quia hæc reuissio & supplicatio de seipso ad seipsum, prout eleganter probat Mier. de maior. 3. part. quest. 2. §. num. 26. & à num. 24. & supra. imò dicit Rodrig. ibi, ex hoc etiam nullitatis allegationem remoueri, ex regula l. 4. tit. 17. lib. 4. recopil.

Hinc audiendum non est Ceuall. (post hæc visus) in tractatu de cognitione per viam violentiæ gloss. 9. sub num. 10. versiculo, y en confirmacion desta verdad, dum asserit, quod à decreto violentiæ, nec supplicatur, nec appellatur (nullo citato auctore, sed notata per Anaftal. Germon. de sac. immunit. lib. 2. cap. 13. n. 17.) ex eo quia in hac cognitione proceditur extraiudicialiter, quod secus fuerit (inquit) si foret cognitio iudicialis. quia rationi huic totius iuris principia repugnant, cum indubitatum sit, ab actibus extraiudicialibus, & iudice extraiudicialiter procedente absque vmbra iudicii appellare permitti, quæ dicitur similiter appellatio extraiudicialis, de qua latissimè nos egimus infra lib. 2. cap. 13. à princ. quo quidem eius ratio euacuatur.

Quare meritò dictis decretis latis expeditur prouissio Regiæ scilicet primi, & tertij generis, eius tenore inserto, alio autem, cum scribantur quandoque ad scrapulas eisdem processus, prouissio expediti non solet, quia cum processu redeunt ad iudicem Ecclesiasticum,

clesiasticum, si autem ibi non sint adscripta, per Secretarium tribunalis dati solet ad petitionem partis certificatio, decreti tenore inserto, vt iudex Ecclesiasticus certioretur, quia in iisdem decretis nihil iudici Ecclesiastico petitur faciendum, cum per ea sibi processus remittatur.

- 238 Memineris tamen nostræ l. Regiæ 36. ad finem ibi, y si por el dicho proceso paresciere la dicha appellacion no ser iusta, y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal proceso al juez Ecclesiastico con condemnation de costas, si les paresciere, para que el proceda, &c. ex quibus verbis clarissimè apparet, hoc genere decreti fieri expensarum condemnationem duntaxat, scilicet; quando in denegata appellatione iudicem vim minimè commississe de regitur, quia si temerè, perperam & peruersè conueniens, causam calumniosè protrahit fecit ad Regium Senatū, abuens saluberrimo recurſu ad præsidium innocentie inuenio, & illum in vinculum, & tutamen malitiosæ iniquitatis assumendo, iuxta text. in cap. suggestum de appellat. cum clausula in fine posita debeat ad proxima referti, maxime quia in medio vnus orationis sit, quia tunc illi duntaxat clausula apposita videtur, vt notum est, & in terminis bene adnotat Ioan. Gutier. practi. q. civil. lib. 1. q. 20. num. 7. ad fin. quod verissimum existimo, & quod in hac violentiæ extraiudiciali cognitione possit fieri expensarum multa, & condemnatio, tenent Gregor. Lopez. in l. 13. tit. 13. verb. *in fuerza, in fin. part. 2. versiculo dubitari tamen videt in Regali Cancellaria, que sequitur Auenda. de exequen. manda. 1. part. cap. 1. numer. 32. versiculo nam pro violentiis, vbi etiam ad idem allegat Guillel. Benedi. Auil. in capit. prato. c. 1. glossa mandamientos. num. 11. & cum Casfanco in consuetudi. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 82. tenet Salced. in additio. ad prax. Bernar. Diaz cap. 102. versiculo quod vsque adeo. Azcu. in l. 2. in fin. versiculo & solent aliquando partem, tit. 6. lib. 2. recopilat. Gasp. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. cap. 17. sub num. 73. versiculo & quandoquidem. Sese in tract. de inhibiti. iusti. Arago. cap. 8. §. 3. num. 96. Cæned. in quest. Canon. 45. num. fin.*
- 241 Ex eo probantes, quoniam hoc prouenit ex origine, & perfectione illius extraiudicialis cognitionis, & nudæ defensionis, tanquam quid illius consequentium, & accessorium, & quia vbi quis aditur, vt iudex competens, licet se pronuntiet incompetentem, condemnat agentem in expensis, l. si. §. quoniam verò. vbi Platea Cod. de re militari. & post Ana. Anani. & Feli. tenet Marant. de ordine iudi. 4. part. prin. d. 8. num. 3. fol. 183. & in terminis etiam considerant Gregor. Lopez

Auend. Sese, Cæned. locis proximè citatis. & Ioan. Gutier. lib. 1. q. 20. à num. 20.

Sed stat difficultas; an iudex Ecclesiasticus, qui vim intulisse decernitur, possit iuxta nostram l. Regiam in expensis condemnari. Et partem affirmatiuam videtur tenere Guillel. Benedi. in cap. Raynui. verb. & uxorem nomine Adela. num. 320. & cum Gregor. Lop. & Auenda. idem tenet Salced. in additio. ad prax. Bernar. Diaz. d. cap. 102. versiculo quod vsque adeo, vbi dicit, quod hæc expensarum condemnatio locum habet contra vim inferentem, qui autem vim facit, iudex est Ecclesiasticus, iuxta nostram l. 36. imò ita in Senatus decreto expressè declaratur, ergo ipse multari potest in expensis ex ipsis Doctoribus. Eodem etiam loquendi modo videtur, & resoluit Cæned. d. quest. 45. n. fi. & vt possit Ecclesiasticum vim facientem in expensis condemnare, firmat Sese in tract. de inhibiti. cap. 8. §. 3. num. 96. ad prin. & in terminis, vt iudex Ecclesiasticus queat condemnari in expensis, expressè dixit Gasp. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. quest. 17. sub num. 73. vbi ita intelligit Cæned. post alios modo citatos.

Sed contrariam sententiam, & opinionem longè veriore esse existimo, & à praxi receptam; vt scilicet iudex Ecclesiasticus eo, quod vim intulisse decernatur, in expensis non multetur, pro qua expressa videtur nostram l. Regiam 36. quia cum vtrumque casum decernat, puta quando iudex Ecclesiasticus vim faciat non deferens, & quando vim non facere, non deferendo appellationi, tanquam minus legitime competum est, & decretum: huic tantum casui posuit expensarum condemnationis facultatem, prout superius ex Gutier. ponderauimus. Ex quo sequitur etiam, vt iudex Ecclesiasticus, non sit expensis multandus, sed pars quæ malitiosè conuicta est, asserens se vim pati. & cum nullibi inueniamus, hæc condemnationem expensarum faciendam nisi in ista lege (loquor quando ob non delatam appellationem aditur Senatus iuxta terminos d. l. 36.) in qua duntaxat fit earum condemnatio, quando reperitur iudex, vim non fecisse. & sic eo, quod abhorret Princeps, vt eius auxilium dolosè, perperam, & fraudulentè imploreatur, abutendo tam salubri remedio, parè ipsam, quæ dolosè se fingit oppressam, & vim passam, multari permittit in expensis, cuius legis nouum, & mirabilem intellectum, tanquam verissimum perpetuè tene menti, quæ tanquam exorbitans, non potest extra casum quo loquitur, extendi.

Quare quod huiusmodi condemnatio habet

habeat locum contra partem, tenet expressè Azueud. in d.l. 2. in 6. lib. 2. recopilat. in fin. ibi, Et solent aliquando partem vnam in expensis condemnare. & quod iudex Ecclesiasticus non sit in expensis condemnandus, tenet expressè Gregor. Lopez in d.l. 13. titul. 13. part. 2. verb. *nin fuerca ad fin.* & quod dicta l. 3. 6. Regia circa expensas non loquatur, nec procedat in iudice, etiam vim faciente, tenet, & declarat optimè Doctor Ioan. Gutier. in pract. q. civilib. 1. q. 2. o. num. 7. ad fin. licet ob inobedientiam sic (vt mox dicemus.)

248 Nec obstant Doctores in contrarium citati, scilicet Sese, Rodrig. & Salced. quia, vel intelligi duntur secundum Benedictum, cuius doctrina fundatur, scilicet; quando iudex secularis cognoscit de aliquo clerico violenter spoliante alterum, siue clericum, siue secularem, cuius cognitio in plurimis Christianorum regnis ex consuetudine pertinet Principibus supremis, prout late videre est, & copiose per Gaspar. Rodrig. de annu. reddit. lib. 3. quest. 17. à num. 25. cum pluribus seqq. quo casu bene procedunt Doctores afferentes, contra vim facientem expensarum fieri condemnationem.

249 Vel etiam sunt intelligendi, quando iudex Ecclesiasticus ob contumaciam & inobedientiam Regis prouisionibus multatur in expensis, siue prouisioni ordinariæ, siue secundæ iussioni dictæ, *sobre carta*, quia tunc bene procedere firmat Doctor Ioan. Gutier. d. quest. 2. o. ad fin. versiculo secundo considerat. in pract. de Chanceller. cap. 2. de la segunda manera en los pleytos que se trahen por via de fuerca, fol. 94. & ultra hos casus, & Doctores loquentes audiendi non sunt, quia d. l. Regia non procedit in iudice, sed in parte, & tunc non semper, sed quando dolose, ac ob calumniam inuocauit auxiliu Regium, & quod iudex Eccles. inobediens Regis prouisionibus possit per Senatores multari, probat Torre-Blanca in tract. de magia lib. 3. cap. 26. num. 3. o.

250 Sed cum d. l. 3. 6. Regia (vt diximus) loquatur in parte condemnanda in expensis, quæro, an procedat etiam, si pars quæ abusa est hoc recurfu, sit clericus, & videtur negativè dicendum, tum quia expensarum condemnatio supponit iudicalem, & iurisdictionalem cognitionem l. sancimus Cod. de iudicij. c. calumniam de pæn. Afflict. decis. Neapolitana. 24. qua iurisdictione, & iudiciali cognitione caret Princeps in hoc recurfu per viam violentiæ, vt latius probauimus supra c. 1. præclud. 5. & ferè per totum c. à prin. ergo in personas Ecclesiasticas expensarum condemnatio faciendâ non est.

Deinde quia licet clericis conuentus 252 coram seculari iudice quando ob malitiam distulit declinatoriam vsque ad finem litis, & sententiam, possit condemnari in expensis, tamen iudex secularis earum condemnationem facere non potest, sed iudex Ecclesiasticus tantum. Ab. in cap. si diligenti. de for. compet. col. penult. Bald. in l. 2. c. de Episcopali audi. & in l. si ex aliena colum. 1. ff. de iudic. Decius consil. 241. Couart. pro vtraque parte disputans pract. quest. c. 33. num. 2. & à prin. plures etiam pro vtraque adducens idem tenet Salced. in additio. ad Bern. in pract. crim. cap. 62. num. 6. fol. 222. Rolan. à Vall. consil. 12. num. 38. volum. 2. Gramati. voto 18. num. 17. Mart. tract. de iurisd. cas. 102. num. 18. Prosper. Farin. in pract. crim. quest. 8. n. 17. ergo huiusmodi condemnatio faciendâ non est contra clericum.

Sed contrarium verius esse existimo, tum 253 quia in parte (quæcumque sit) nullus ex supradictis Doctoribus, hætenus de hac re tractantes dubitauit, imò ex omnium mente est, vt in persona Ecclesiastica cadat hæc multa, quia proponunt difficultatem supradictam, & nihilominus solunt, non procedi in earum condemnatione cum iurisdictione, sed extraiudicialiter, tanquam consequutiuum, & sic loquuntur in Ecclesiastica persona. quoniam inter laicos, & super re merè profana, & Reo laico datur decretum laicorum, in quo vt habeat locum hæc condemnatio, nemo dubitat, sed probat Gregor. Lop. in d. l. 13. titul. 13. part. 2. verb. *nin fuerca*, in fin. deinde quia dum prædicti Doctores excipiunt tantum iudicem Ecclesiasticum, firmant regulam in cæteris. tum etiam quia communiter practicatur in dies, vt si aliqua persona Ecclesiastica petat prouisionem, de autos diminutos, in hac cognitione per viam violentiæ, & Senatus suspicetur fortè calumniosè petita esse, ad finem duntaxat (prout affoler) suspendendi cognitionem, & processus inspectione solet concedere illam cum limitatione, quòd si acta, quæ defecisse asserit, intra assignatum terminum non adducat, præter tot denarios parti aduersæ pro expensis, item & idem feruatur, cõquerere intimante ordinariam parti appellatæ, qua comparente termino transacto, non adest querelans in Senatu, tunc pars appellata vitur remedio (de quo nos latius supra hoc cap. diximus) & petit, vt sibi reficiantur impensæ, & pluries sic iubetur, ergo à fortiori dicendum est in calumnia super principali, & probatur expressè ex doctrina Florès de Mena pract. quest. lib. 2. q. 12. n. 8. vbi dicit posse Regios Senatores condemnare in expensis iniuste impetrantem

Bullas

Bullas Apostolicas, quando ad illos recurritur per viam violentiæ, vt detineantur. quia puta, est in derogationem iurispatron. Regij, vel laicorum, quas alius, quàm clericus non impetrat, & sic idem in nostro casu resolvendum sine dubio.

258 Nec obstat, quod in contrarium adduximus, quia expensarum præstatio sui natura attentâ nõ exigit iurisdictionem, quia etiam inter priuatos potest in pactum deduci, & ab arbitris, seu arbitratoribus etiam potest condemnatio earum fieri; sed tunc exigit iurisdictionem, quando in iudicio formato petuntur, & condemnatio fit, prout loquuntur, contraria at cum hæc cognitio sit extraiudicialis, ad eius perfectionem tanquam quid consequutiuum, potest fieri multa hæc. nec obstat quod ex Couart. Dec. Rolan. Mart. Farin. & aliis proximè citatis, vt secularis non possit condemnare in expensis clericum differentem declinatoriam; quia ibi iudex est incapax articuli principalis, de quo non potest cognoscere, & sic nec de accessorio, quia deficit fundamentum, quia qualitas non potest esse sine subiecto, vt expressè dicunt Doctores præcitati, quæ ratio non procedit in nostro casu, quoniam Principi competit cognitio extraiudicialis per viam violentiæ omni iure, & sic multò fortius sibi competens super accessorio pariter extraiudicialiter, vt in arbitro, & similibus, quia articuli incidentes vestiuntur, & assumunt naturam causæ principalis, & ita si

259 hæc est summariæ, omnes eius articuli sunt summarij, si est inappellabilis, & eius articuli efficiuntur inappellabiles, & causa executiua super principali, etiam efficitur executiua super accessorio, de quibus latissime egimus infra 2. part. cap. 6. per totum, & aliis pluribus locis huius tractatus. & ecce comprobatur, quia licet appellatio, sua natura attentâ, supponit iudicium & sententiam iurisdictionaliter latam; & tamen si interponatur ab actu extraiudicialiter celebrato, & iudice extraiudicialiter procedente, eius natura vestitur, & pariter est appellatio extraiudicialis, in plurimis distincta à iudiciali, de quibus nos late infra 2. part. cap. 13. à prin. ergo idem dicendum est in nostro casu, quare audiendus non est Ceual. (quem post hæc scripta vidi) in tractat. de cognitio. per viam violentiæ gloss. 16. num. 7. & 8.

260 hoc articulo contrarium sentiens, motus ex d. doctrina Decij, Rolan. Farin. & aliis, cui nunc congruam respõsionem tradimus: vbi etiam asserit suam opinionem esse de mente Ioan. Gutier. & Gregor. Lopez, quia contrarium est verius, imò eorum, & cæterorum omnium intentio meam fouet omnino.

261 Igitur expedita præfata prouisione Regia, inserto de verbo ad verbum decreto tribunalis, lato super articulo violentiæ, intimato iudici Ecclesiastico, statim tenetur obtemperare, & desistendo à violentia, omnia in eo contenta debet libenter adimplere, quod si deferre, & reponere iubetur, vtrumque faciet, de quo latius in hoc c. infra §. 1. Si autem decretum sit conditionale (quod tertium genus vocamus) sibi libet, alterum ex alternatiuis eligere, quod etiam illico complere debet, quæ facere si recuset, expeditur secunda iussio (quæ *sobre carta* dicitur) in qua fit comminatio amissionis naturalitatis, temporalitatum, quas his regnis habet, & aliquando fit in hac expensarum condemnatio statim, vt ex Gutier. & aliis diximus superius, versiculo, vel etiam sunt intelligendi num. 249. cui si non pareat, expeditur tertia prouisio, & si adhuc contumax sit, & rebellis, iubetur vt compareat in Senatu vsque ad amissionem originis, & prouisionem temporalitatum.

262 Quod non solum vassalli seculares, sed etiam clerici, Episcopi, Archiepiscopi, & alij Prælati Ecclesiastici tenentur obedire, & obtemperare mādatis, & prouisionibus Regis l. 2. 9. tit. 4. lib. 2. recopilat. & l. 13. tit. 3. lib. 4. recopil. eadem recopil. vbi Azueud. qui si non præstiterint eis obedientiam, in eis executur pena amissionis temporalitatum, & originis. generale siquidem verum est, Ecclesiasticas personas, quatenus tangit Regem, regimen, regnum, atque ordinem potestatis, Regibus subesse, & ad eorum inuocationem accedere, c. petimus 11. quest. 1. cap. principis, & cap. administratores 23. quest. 5. c. tributum, & ibi gloss. 2. 3. q. 8. Petr. Anticoli in tract. de muner. 3. part. num. 97. Dec. consil. 72. 3. in fin. & num. 4. l. 65. tit. 5. p. 1. verb. la quinta, & ibi Gregor. verb. el Rey, & l. 2. & 8. tit. 7. part. 3. & l. 13. tit. 3. lib. 4. recopilat. l. 11. tit. 10. verb. mandamos al Maestre Escuela, lib. 5. recopilat. & ibi Matienf. gloss. 7. l. 2. 9. tit. 4. lib. 2. recopilat. Azueud. in l. 1. num. 5. titul. 1. lib. 4. recopil. & idem Azueud. in l. 13. num. 5. titul. 13. lib. 4. recopilat. quia tenentur obseruare obedientiam, fidelitatem, reuerentiam & venerationem Regi, & domino suo, atque tranquillitatem, & pacem publicam, optimè Durand. de mod. concil. general. celebr. rubric. 7. 1. & quia ipse Ecclesiasticæ personæ subditi Regum sunt ratione domicilij, vt probant Gregor. Lopez in l. 4. tit. 1. 5. p. 4. gloss. magna ad fin. Azueud. in d. l. 13. n. 5. Bobadill. in Polit. lib. 2. c. 18. num. 62. ad med.

A quo sine dubio videtur, ortam fuisse 271 practicam hodiernam, qua vitur consilium supremu Regium, præcipere clericis, Episcopis,

pis, Monachis, & aliis Ecclesiasticis personis apud Senatum comparere, vt adnotat Castell. à Bobad. in *Politi. lib. 2. cap. 18. n. 6. 1.* 272 vbi etiam late comprobatur, Episcopos potius teneri, obedire Principi supremo, quam Archiepiscopo, cum sint ipsi consiliarij Regis, quoniam (vt diximus) in his, quæ tangunt Regem, regimen & ordinem potestatis Regiæ, Regi obediendum est. Diuus Tho. 1. 2. *quest. 96. art. 4.* Soto de *inst. & iur. q. 4. art. 2. colum. 2. in fin. cum seqq.* Roderi. Suarez in *repetit. l. quoniam in prior. l. 2. l. regni num. 14. ad fin. C. de inofficiso testam. Nauar. in manual. c. 2. num. 9.* Azeued. in *l. 13. num. 6. tit. 3. libr. 4. recopil. Bobadill. vbi proxime.*

273 Quibus quidem fundamentalibus rationibus iure procedere videtur quotidianam praxim, vt si iudex Ecclesiasticus, adeo continuax sit, & rebellis, vt à vi illa nolit desistere, imò proteruus, & inobediens monstratur Regiis prouisionibus, & mandatis, quibus medianribus, ad violentiam eleuandam, interponitur à Rege protectio nuda, & naturalis defensio, cuius proprium officium est, ex quo pax publica turbatur, & læsa censetur authoritas Regiæ, & Regis subditi violentiam patiuntur: potest Rex, illi iubere, vt à suis regnis, & ditionibus exeat, ipsumque 274 in amissione originis, & temporalitatum condempnare, cuiusque bona temporalia occupare in poenam inobedientie, ex iuribus, & autoritatibus, in specie re hanc tractantes Doctores fulcire conantur ex *l. ff. de off. procuratoris Casaris l. minime ff. de religio. & sumptu. funer. §. si clericus versiculo si autem de pace tenenda in vltibus feud. vbi Bald. & l. qui cumque. vbi eleganter Paul. de Castr. Cod. de Episcop. & clericis l. 18. tit. 9. part. 1. l. 8. tit. 7. p. 3. 1. part. & 2. tit. 5. l. 1. tit. 8. lib. 1. recopilat. lib. 4. tit. 1. l. 13. tit. 3. libr. 4. recopilat. Archidia. in c. de form. 22. quest. 5. pulchre Paul. Castr. in l. ad dictos supplicio num. 6. Cod. de Episcop. audien. Guillelm. Benedic. in c. Raynut. verbo & uxorem nomine Adelf. dec. 2. num. 15. ad fin. & num. 161. cum seqq. de testam. Castane. in Catalog. gloria mundi. 5. part. considera. 2. q. cas. 138. fol. 117. Auenda. in cap. 6. preto. num. 10. versiculo decimus casus 2. part. Montalb. in reperio. l. Reg. verb. arma. fol. 10. Auil. in c. preto. cap. 3. gl. verb. iurisdictione. num. 3. Couart. in pra. cap. 3. num. 3. versic. aduersus. Gregor. Lopez in l. 13. tit. 13. part. 2. verb. ninfuerca, in fi. & l. 57. gl. que se la dio. versic. an autem Princeps tit. 6. p. 1. Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quest. 38. num. 2. 4. nostras Ioan. Garcia in tract. de nobili. gl. 9. m. 3. 1. & 32. in fin. & seqq. fol. 226. versiculo sexta conclusio. Segur. in direct. iudicum 2. p. cap. 13. n. 53. pulchre Salced. in practi. Bernard. Diaz cap. 102. litera A, pag. 353. Barthol. Humad.*

in scholis ad Gregor. Lopez in l. 65. tit. 5. part. 1. gl. 8. num. 7. Petr. Caxned. in collecta. ad decretum cap. 37. num. 9. fol. 54. Azeued. in l. 13. n. 10. tit. 1. libr. 4. recopilat. Mexia in pragma. tax. a. pan. concl. 5. num. 37. & idem super l. Tol. 2. fund. 11 part. num. 47. in fin. 108. Castell. à Bobadill. in *Politi. lib. 2. cap. 10. n. 63.* nostras Gasp. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. c. 17. n. 67. Octauia. in decisi. Pedemont. 3. num. fin. ad fin. Carol. de Grassal. lib. 2. reg. Fran. iur. 7. col. penult. idem Bobadill. in *Politi. lib. 2. cap. 18. à num. 60. cum seqq.* Corlet. in tractat. de potest. reg. 3. p. q. 34. num. 60. Boer. in tract. de seditio. cap. 1. colum. 1. Castan. in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. gloss. si el. n. 81. & de hac nostre Hispanie praxi testatur Marta de iurisd. 2. part. c. 3. a. num. 42. licet ipse (vt asselet) aliud censet. Ioan. Gutier. practi. quest. lib. 2. q. 2. late Sese tractat. de inhibito. cap. 8. §. 3. à num. 28. cum seqq. & idem Sese in cap. 9. §. 1. à num. 22. Oliuan. in tract. de iur. ff. c. 1. n. 37. cum seqq. Hieronym. Portol. in scholis ad Molinum in §. appell. manifestacionis ex num. 10. Caxned. in q. Canon. 45. num. 62. Ceuall. post hæc (paucis tamen ex iis citatis) in cognitione per viam viol. gloss. 16. numer. 10. qui quidem omnes, idem in aliis ditionibus, & regnis Christiana Religio- 275 nis praticari, testantur, prout & ego iam semel vidi praticatum in Regio Senatu Gallectæ, quibus adde nouissimè Torre-Blanca tractat. de magia lib. 3. cap. 26. n. 30. & supra.

In hoc enim modo exequenda protectio- 276 nis naturalis, non procedit Rex ex vi, & potentia iurisdictionis contentiosa, & iurisdictionalis (quam in clericis exercere non potest) sed ex virtute potestatis politicæ, & economicæ, prout Auenda. Azeued. Carol. de Grassal. Gutier. Salced. Ioseph Sese, Oliua. & Caxned. post alios, locis proximè citatis, afferentes ex vi huius economicæ, & politicæ potestatis posse Principem supremum clericos inobedientes vim notoriâ inferentes vassallis suis, ac turbatores reipublicæ, pacis, & iurisdictionis, à suis ditionibus expellere, & vt extraneos habere, illisque præcipere, ne ad sua regna accedant, iuxta mirabilem text. in d. l. ff. de off. procurat. Casaris.

Nam sicut ex vi huius economicæ potestatis potest pater, vel Dominus quilibet priuatus filium clericum, aut familiarem Ecclesiasticum sibi inobedientem, è domo sua expellere, & eicere ob eius pacem, & quietem, ita eius exemplo potest Rex temporalis eicere à regno suo, & Republica (cuius pater, caput, & tutor est, vt diximus, & probauimus late supra cap. 1.) clericum turbatorem pacis, & inquietum, rebellem, & inobedientem iustis iussibus regalibus, tanquam membrum putridum, & infectum, secundum

secundum illud D. Hieronymi in c. refecand. & in c. ecce 24. quest. 3. Hoc exemplum, & similitudinem mirabiliter considerauit Carol. de Grass. lib. 2. reg. Fran. iur. 16. eandem etiam faciunt Gregor. Lopez in l. 57. gloss. 2. in fin. tit. 6. p. 1. Azeued. in l. 4. num. 12. tit. 1. libr. 4. recopilat. Castell. à Bobadill. in *Politi. lib. 2. c. 18. n. 62. ad medium.*

279 Pro qua doctrina facit *l. unica C. de emendatio. propinquorum*, ibi, In corrigendis minoribus per qualitatem delicti senioribus propinquis tribuimus facultatem, vt quos ad vita decora domestice laudis exempla non prouocant, saltem correctionis medicina compellat, & iterum ibi, Nec tamen nos in puniendis vitii potestatem in immensum extendi volumus, sed iure patrio auctoritas corrigat erratum, & priuata animaduersione compescat, &c.

280 Et quamuis insignis Martinus Nauar. in manual. cap. 27. num. 67. putarit, ex c. 10. Bullæ Cœnæ Domini, diffinitum esse, non licere secularibus iudicibus, Episcopis comparentibus, suis iussibus præcipere, vt à regnis exeat sub censuram incursum, quod secus esse (dicit) si iubeant eos à curia Regis exire, vel alio loco, qui non sit eorum diocesis, quia tunc non ligarentur dictis censuris.

281 Nihilominus (salua semper correctioe, & autoritate sanctæ Matris Ecclesiæ, cuius limæ, & censuræ cuncta mea scripta submitto, quæ millies reuocabo, si semel aliud censet, quia id ipsum pariter ego censet) respondendum est, prout respondent Saleed. in additio. ad prax. Bernard. Diaz in practi. crimin. Canon. cap. 102. litera A. post princ. quem etiam sequuntur Bobadill. in *Politi. lib. 2. cap. 18. num. 62. litera A. ad fin.* nostras Gasp. Rodrig. de annu. reddit. lib. 1. cap. 17. num. 73. ad medium. Ioseph Sese in tractatu de inhibito. cap. 8. §. 3. sub num. 100. & sequentibus. idem etiam tenet Caxned. in quest. Canon. 45. num. 61. Bartholom. Humad. in l. 65. tit. 5.

282 part. 1. gloss. 8. numer. 3. dicentes, dictam Bullam nihil potestati Regiæ detrachere, aut derogare, sed tantum procedere, quando prælati iniuste, & sine legitima causa expelluntur; secus tamen quando iure permittente, prout quando occurritur vi oppressis, quod facere Princeps tenetur ex debito officij, cuius proprium est, illos protegere per modum naturalis defensionis, & extrajudicialis cognitionis, economicæ, ac politicæ potestatis, vt declarat idem Nauar. num. 69.

283 vers. 3. quod & indicat illud verbum (eiicientem) eiusdem Bullæ, quod debet intelligi de eiectione violenta, & iniusta, seu tyrannica, sicut à principio eiusdem capituli sentit Salgado de protect. Reg. Tom. 1.

Romanus Pontifex, dum loquitur contra percutientes, verberantes, & hostiliter sequentes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Patriarchas, &c. & protinus continuatiuè subiungit (aut eos deicietes, &c.) nam 284 certum est quod vna pars alteratiuè alteram declarat, l. 1. ff. de rebus dubiis, prout pulchre in terminis considerauit Sese vbi proxime num. 103. pro quo expendo text. (qui simili stylo vitur, & sic communiter intelligitur, & interpretatur per scribentes ibi) in clem. 1. de panis, ibi, Iniuriosè, vel temerè percussit, aut ceciderit, seu bannuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta, &c.) quibus adde quæ supra diximus cap. præced. post prælud. ad responsonem secundi & tertij argumenti.

Hic enim defensionis modus, quo vtuntur 285 tur suprema tribunalia, cõtinetur sub limitibus protectionis naturalis, & nudæ defensionis, text. optimus in cap. vt fame, ibi, Dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quàm defensio, vel rebellio exigat clericorum, de sentent. excommuni. cap. olim de rest. spol. cap. significasti de homicidio l. 1. c. unde vi. quia tunc seruari moderamen inculpatæ 286 tutelæ dicitur, quando id fit, quo omisso repelli vis non potest, prout late ad princip. huius cap. diximus. Ex quo enim iudici Ecclesiastico nimia suauiate, & amore prima, & secunda monitio per Principem missa est, vt à violentia notoria patente ex actis desistat, deferendo, & reponendo, ac absolutionem excommunicatis præstando; si 287 huc rebellis est, & inobediens, quo modo magis politico, minisque libertati Ecclesiasticæ præiudiciali poterit Princeps temporalis vt, ad tollendam violentiam, & vt ab illa desistat compellendum, vt queat oppresso cum effectu occurrere; cum illum nolit, nec possit per corporalem compulsionem, puta; carcerem (cuius persona exempta est) dirigere, & sic vt tadio affectus à proterua desistat; occupatur temporalia, quæ subsunt Regi, nulli siquidem imputari, vt fa- 288 ciat aliquid, si aliter se defendere, & repellere iniuriam non potest, iuxta text. in l. sciendum §. quo cum aliter ff. ad l. Aquil.

Si enim Principibus supremis omni iure 289 naturali, diuino, Canonico, & consuetudine immemoriali competit protectio vi oppressorum, ac violentiarum propulsatio, tam inter clericos tãquam eorum subditos quoad protectionem, & membra, ac ciues Reipublicæ temporalis, quàm inter laicos (in quo nemo dubitare potest, vt latius supra cap. 1. à princip. probauimus) multo magis sibi intelligitur permissa omnia ea, quæ necessaria sunt ad ipsam violentiam effectiuè repellendam.

repellendam intra limites eiusdem natura-
 290 lis defensionis, quia cui conceditur finis, con-
 cessa censentur ea, per quæ deuenitur ad
 finem, & cui conceditur antecedens, con-
 ceditur etiam consequens, l. 1. §. 1. ff. si visus
 fruct. petat. l. 3. §. qui habet. & ibi præsertim
 Paulus Castren. ff. de seruitu. rusti. prædio. l. refe-
 ctionis gratia, & ibi gl. ff. communia prædio. l. 2.
 & ibi Cynus & alij. ff. de iurisdict. omni. iudi.
 l. 2. §. inspectio. ff. quemadmod. testam. aper. l. ad
 rem mobilem. ff. de procurator. l. ad legatum eo-
 dem cap. quoniam, de sentent. excommunic. lib. 6.
 §. idem iuris insti. qui & in quibus caus. manu-
 mit. non posse. cap. cum infirmis de peniten. &
 remissio. l. 3. §. non perpetuo. ff. de sepulchro. viola-
 late. Euerat. in loco de concess. antecedent. ad
 concessionem consequentis numer. 10. & per to-
 tum. Ripa in l. si constante numer. 76. ff. solut.
 matrim. Crot. in repeti. l. omnis populi numer.
 179. in fin. conclus. ff. de iust. & iur. Aymon Cra-
 uet. de antiq. tempor. 4. part. in princ. à num. 64.
 cum seqq. idem Crot. consil. 135. num. 36. lib. 1.
 291 vbi quod concessio extenditur ad ea, quæ
 consequutiue veniunt ad dispositionem, Vil-
 lagus. in tract. de extensione. l. rubrica de exten.
 leg. correct. numer. 17. fallen. 9. Prosper. Farina.
 fragment. crimin. 1. part. num. 228. fol. 170. quæ
 iura, & Doctores plures decidunt in pro-
 292 positio casus particulares. inter quos quod
 concessa iurisdictione, videntur omnia con-
 cessa, sine quibus iurisdictione exerceri non
 potest. Cephal. consilio 406. numero 20. vo-
 lum. 3. Morl. in emp. iur. 1. part. titul. 2. de le-
 gitibus numer. 20. versiculo quia cum regnum. vbi
 293 dicit, quod cui conceditur regnum, neces-
 sariò omnia censentur concessa, sine qui-
 bus regnum gubernari non potest. Suar. de
 immunit. Eccles. & defens. fidei Cathol. aduers.
 error. Angliae libr. 3. cap. 2. numer. 42. in fin. vbi
 dicit quod non solum Christus verus Deus,
 cuius opera perfecta sunt, sed etiam qui-
 libet prudens gubernator, qui vices suas
 alicui commisit, vel suam potestatem dele-
 gat, consequenter dat potestatem ad om-
 nia, quæ ad finem talis commissionis neces-
 saria sunt, vt prudens ratio naturalis, & iura
 ciuilia, & Canonica disponunt.
 294 Cui enim conceditur principale, cense-
 tur etiam concessum id, quod venit ex
 natura actus, de quo dispositio loquitur, la-
 tæ Aymon. de antiq. tempor. 4. part. in princ. num.
 70. Fatinae. vbi proxime numer. 233. & cui
 295 conceditur principale, intelligitur concedi
 id, quod consequutiue, & accessorie ven-
 dit ad illud principale, cap. prudentiam §. si
 verò. & ibi communiter Doctores de officio
 deleg. Alberti. in l. cum principalis ff. de regul.
 iur. B. Bald. ff. & Rochus de Curte quos re-
 ferens ad idem sequitur Aymon. de antiq.

tempor. 4. part. in princ. num. 67. cum sequentibus,
 & 121. Euerard. in loco à concess. anteced. ad
 concess. consequent. numer. 2. l. final. Cod. de frum.
 vrbis Constant. & ibi Bart. & Platea libr. 1. 1.
 plures citat Villagus. in tractatu de exten. leg.
 correct. & pœnal. simul à numero 266. cum se-
 quentibus.

Igitur dicendum erit, quod cum Prin- 296
 cipi sit concessa facultas, omni iure, præci-
 pue naturali, liberandi vi oppressos, & tol-
 lendi violentias extraiudicialiter, debet illi
 concedi, & permitti omne quod ad illius
 expeditionem, exequutionem, & perfectio-
 nem est necessarium intra limites prote-
 ctionis naturalis, & iuxta naturam principa-
 lis concessionis, cui includitur ex supradic-
 tis, quia aliàs superuacanea, & frustratoria
 esset, & de vento seruiret cognitionis ex-
 traiudicialis per viam violentiæ cognitio, si
 debitum non haberet exitum, & necessario
 careret effectu. nam vt inquit Philosoph. qui 297
 dat formam, dat ea, quæ consequuntur ad
 ipsam. maxime vt quia pulchre inquit Sua-
 rez libr. 3. de primatu Summi Pontif. cap. 1. num.
 4. in fin. quod humana natura non potest 298
 esse destituta remediis ad sui conseruationem
 necessariis, & cum prædictus modus
 exequendi decretum, & violentiæ, & tollen-
 dæ sit vltimum remedium, magis conten-
 tum intra limites naturalis, & extraiudicia-
 lis defensionis, quod pro suo obiecto &
 sine habet defensionem vi oppressorū pro-
 uenientem ex visceribus iuris naturalis; de-
 bet haberi probò, quia ex bono sine bona
 præordinatio præsumitur. l. si quis C. de adult.
 Felin. in cap. 1. n. 14. de præsumptio. Ruin. consil.
 cum seqq. volum. 5. Nell. tractatu de bannit. 2.
 part. 2. tempor. quest. 13. l. ff. consil. 20. volum. fin. &
 consil. 86. volum. 1. volum. 3. Alexan. consil. 111.
 volum. 1. Crauet. consil. 4. num. 15. Mari. Antoni.
 Marcerat. varia. resolut. libr. 3. resolut. 19. nu-
 mer. 11. & 12. qui adducunt bona exempla-
 ria. itaque necessariò fatendum est, ad con-
 sequendum illum finem, & exercitium dic-
 tæ cognitionis permittæ inter clericos, vt
 Princeps possit exercere omne necessa-
 rium, sine quo regalis protectio, & vi op-
 pressorum defensio redderetur inutilis, &
 frustratoria.

Vnum tamen tolerare non possum, quod 300
 Ceuallos (quem post hæc scripta vidi) in tra-
 ctatu de cogni. per viam viol. gl. 18. sub n. 148.
 versiculo nec obstat decimum argumen. vbi ex-
 cedendo limites Bullæ in Cena Domini
 dixit, quod in hac cognitione nullus actus
 iurisdictionis exercetur, sed merus actus de-
 fensionis. & licet (inquit ille) esset necessarius
 actus iurisdictionalis, possent Senatores Re-
 gij illos exercere, si aliter articulus violentiæ
 non

non posset experiri.) horribile verbum,
 quod abfit à nobis, & penitus delendum, qui
 quidem euidenter conuincitur.
 301 Etenim defensio, & protectio regalis in
 nullo alio consistit, quàm in delatione, &
 repositione attentati, quia in iis etiam con-
 sistit violentia. quæ quidem omnino sunt
 necessaria immediatè ad tollendam illam
 vim illatam, vt constat ex nostra l. Regia,
 vel etiam quando conditionaliter apponi-
 tur, aliquid faciendum per eundem iudi-
 cem, per quod violentia tollitur, vel in de-
 creto conditionalis, de quo supra (quod ter-
 tium genus vocamus) & tamen, cum id per-
 tineat iudici Ecclesiastico, non se in illud
 302 intromittit Princeps, imò ad illud reponen-
 dum eidem iudici Ecclesiastico remittit,
 ne videatur iurisdictionem Ecclesiasticam
 vsurpare, vt probat nostra l. Regia, & hæc-
 tenus latè diximus, & communiter practica-
 mur. ergo Princeps secularis vt non pote-
 rit iurisdictionem in clericos, etiam si de ne-
 cessitate finis, sit necessaria ad tollendam
 violentiam.

303 Quod & in tantum procedit, nam etiam
 si violentia non remaneat sublata, sed imò
 subsistat, tolli non potest directò per ipsum
 Principem facta, scilicet, per eum reuoca-
 tione, & delatione appellationis. quod eui-
 denter probò. Etenim si iudex Ecclesiasti-
 cus adeò proteruus sit, & inobediens Re-
 giæ prouisioni, vt nec à violentia desistere
 velit, nec reponere, & deferre, licet Prin-
 ceps supremus temporalis vindicet eius in-
 obedientiam, iudicem expellendo à suis di-
 tionibus (vt hæc tenus vidimus) tamen quan-
 uis iudex Ecclesiasticus nolit tollere vio-
 lentiam, ipse Princeps ad illam tollendam,
 deferendo, & reponendo, non se intromit-
 tit, vt hæc tenus euidenter vidimus; quia no-
 lit, nec potest Ecclesiasticam potestatem
 vsurpare, etiam si violentia non tollatur; er-
 go licet ad tollendam violentiam sit neces-
 saria iurisdictione, ea inter clericos vt non po-
 terit Princeps temporalis.

304 Deinde quia si doctrina Ceual. (quod
 abfit) vera fuisset, omnia, quæ à Doctores
 dicta sunt in expositionem Bullæ in Cena
 Domini, Concilij Tridentini, & Rotæ deci-
 sionum, de quibus amplissimè supra cap. 1.
 in responsione ad 1. 2. & 3. argum. subuer-
 sa, & falsa forent. siquidem Doctores om-
 nes respondent, procedere in hac extraiu-
 diciali cognitione, & absque iurisdictione,
 habere tamen locum, quando in ea excede-
 retur modus, vtendo, & procedendo iurif-
 dictionaliter, de quo, & nos etiam copiose
 supra hoc cap. à princ. ergo fatendum est,
 vt si articulus violentiæ iurisdictione indi-
 Salgado de protect. Reg. Tom. 1.

geat ad eius expeditionem, & rectum finem,
 ea vti non posset, nec nollet Princeps, ma-
 ximè quia illi permittæ est cognitio rei, quæ
 nec ex forma, nec ex subiecta materia iu-
 risdictionem appetit, nec eger, & ita ten-
 dendum.

Quæ autem in hoc casu dicantur tem- 305
 poralitates clericorum, vt ob eorum proter-
 uiam, & inobedientiam possint occupari, an
 mobilia, & vtenilia domus, an fructus præ-
 bendarum comprehendantur, & de aliis vi-
 de Guillelm. Benedict. in cap. Raynus. verb. &
 uxorem nomine Adela. à num. 332. cum pluri-
 bus seqq. Flores de Men. variar. quest. libr. 1.
 quest. 8. §. 1. n. 25. Azeued. in l. 1. per tot. tit. 5.
 lib. 1. recopilat. Ioseph. Sese tract. de inhib. c. 9.
 §. 1. num. 22.

In his tamen exequendi modis animad- 306
 uertant Senatores, qua iustificatione proced-
 unt, caueant, ne in censuram Bullæ laban-
 tur, quod facillè facere possunt, quia quan-
 tum materia hæc periculum contineat, ne-
 mo ignoret, in illum errorem ne incidant,
 excedendo legitimos, ac permittos nudè de-
 fensionis modos, cuncta tractantes cum mo-
 deramine inculpatæ tutelæ, attentò animo,
 nimia præmeditatione, ac modestissima con-
 sideratione, quantam grauitas, & periculum
 rei exigit, prout etiam prudenter aduertit
 Sese de inhibito. c. 8. §. 3. num. 104. & Bobadil.
 in Polit. lib. 2. c. 18. num. 60.

§. I.

Per delationem atque repositionem,
 an, & quemadmodum Regiæ prouisioni iudicem Ecclesiasticum sa-
 tisfecisse dicetur, & quid si semel re-
 positum reuocauerit.

S V M M A R I V M.

- Reponere tenetur iudex Ecclesiasticus virtute de-
 creti Senatus, inserti in prouisione Regiæ, om-
 nia attentata post appellationem, & intra ter-
 minum ad appellandum, & omnia compellere
 ad vnguem. n. 1.
- Reponere se & deferre, si respondeat iudex prouisioni
 Regiæ; an dicatur satisfecisse. n. 2.
- Reponere verbaliter, cum actus reuocatione suffi-
 ciet, si attentatum sit verbale. n. 3.
- Repositio cum effectu requiritur, quando attentatum
 consistit in facto, quia non sufficit nunc
 verbalis. n. 4.
- Verba prouisionis Regiæ debent intelligi cum ef-
 fectu respectu repositionis. n. 5.
- Sententia iudicis, & verbalis iurisdictione indi-

tradit possessionem, sed actualis executio requiritur. n. 6.
 Possessio, quae consistit in facto, non transfertur ex sententia actualiter non executata, cum non transeat dominium consistens in iure. n. 7.
 Facto ubi opus est, verba non sufficiunt. n. 8.
 Factum ubi lex requirit, & actualem redditionem, non statim assertioni. n. 9.
 Verba (demissione) debent intelligi cum effectu. n. 10.
 Reponere cum effectu, si index recuset, datur oppresso solum carta, ut adimpleat provisionem cum effectu. n. 11.
 Casus de facto mirabilis refertur. n. 12.
 Reponat si index in parte, partim vero non, an provisioni Regiae satisfecisse dicatur. n. 13.
 Factum non dicitur, ubi aliquod remanet faciendum. n. 14.
 Repositum non dicitur attentatum, si repositio non fiat in pristinum statum usque ad unum nummum. n. 15.
 Repositum semel cum effectu vigore provisionis Regiae, si iterum index reuocet, an noua appellatio, & nouus recursus sit necessarius, an vero sufficiat secunda iussio. n. 16.
 Repositionem si incontinenti reuocet index ipse, secunda iussio sufficiat, hoc est, solum carta. n. 17.
 Factum non dicitur, quod non durat factum. n. 18.
 Executione semel facta si res iterum auferatur, potest idem executor eiusdem sententiae virtute rem restituere. n. 19.
 Defensio non sufficit, si defensio non durat. n. 20.
 Repositionis reuocatio si proueniat a nouo articulo incidenti in discursum litis, secunda iussio denegatur in Senatu, quia noua appellatio, & recursus opus est. n. 21.
 Reponere an debeat indistincte index Ecclesiasticus vigore Regiae provisionis omnia a se gesta post appellationem, etiam quae aliis sibi licebat facere ea pendente, & deferente. n. 22.
 Cognitio per viam violentiae fuit inducta, ne iudex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra ius. n. 23.
 Princeps in tollenda vi iuris est minister, & sic non potest iudicem adstringere, ut reponat, quod secundum ius fecit. n. 24.
 Recursus ad Regem limitatus est ad solam violentiam, quam adesse est impossibile, ubi iure proceditur. n. 25.
 Recursus Regius non potest plus operari, quam inhibito Canonica & superiori emanata. n. 26.
 Recursus ad Regem nunquam causat attentatum. n. 27.
 Recursus Regius dirigitur ad inuicem iurisdictionis superioris, ut nihil in eius praeiudicium interim contra ius fiat. n. 28.
 Inhibito Canonica non inficit, nec impedit, quae

iure permittente, index inferior facere potest appellatione pendente. n. 29.
 Inhibito operatur in his, quae sunt contraria, & appellacionem. n. 30.
 Index inferior quae gerere potest appellatione pendente, remissio. n. 31.
 Provisio Regia, si sub repositione comprehenderet licite gesta per iudicem Ecclesiasticum, vinculum iniquitatis non praesidium innocentiae dicitur. n. 32.
 Verba quantumcumque praecisa recipiunt interpretationem de iure. n. 33.
 Et ad terminos suae potestatis restringuntur. n. 34.
 Verba generalia restringuntur, ut absurdum euitetur. n. 35.
 Verba sententiae impropriantur, ut ad iuris intellectum reducantur. n. 36.
 Principis voluntas talis praesumitur, qualis est legis scriptae, & naturalis rationis. n. 37.
 Verba provisionis Regiae debent recipere interpretationem de iure, ne limites protectionis naturalis, & suae potestatis excedant. n. 38.
 Verbum respiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vnusquisque natura conuenit. n. 39.
 Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi. n. 40.
 Provisione Regia intimata, an iudex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, a qua est appellatum. n. 41.
 Iussio secunda dicta solum carta, deneganda erit in his, quae index poterat appellatione pendente licite facere. n. 42.
 Reponere tenetur etiam index vigore Regiae provisionis censuras, & absolueret, quod non repugnat dispositioni Concilii Tridentini. n. 43.
 Absolutio quando data dicitur cum effectu, & an per procuratorem, aut literas sufficiat, & an censurae aliter quam per absolutionem tolli possint. n. 44.
 Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari. n. 45.
 Absolutus ad reincidentiam virtute provisionis, de reuocato, per sexaginta dies, si intra illos decem dies violentiae detur, an illis transactis absolutione egeat. n. 46.
 Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies, si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua absolutione indiget. n. 47.
 Superior etiam si reuocet gesta ab inferiori, vel ipse excommunicatum absoluit, vel remittit inferiori absolutionem. n. 48.
 Absolutus per sexaginta dies virtute querele laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indigeat noua absolutione. n. 49.
 Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra illud

illud soluere non potuit, an eo transacto incidat in censuras. n. 50.
 Provisioni Regiae quoties index non satisfecerit cum effectu, integre reponendo, semper in Senatu secunda iussio, hoc est, solum carta, conceditur. n. 51.
 Cognitio violentiae, & protectio naturalis tantum durat, quantum ipsa violentia. n. 52.

SI autem iudex Ecclesiasticus (prout protinus tenentur) Regiis provisionibus obtemperat, sciat omnia, prout in decreto dictae provisionis scripta sunt, complere tenetur, scilicet: deferre, & reponere omnia attentata, & gesta post appellationem emissam, vel intra terminum, quo potuit interponi, iuxta cap. non solum de appellat. lib. 6. cum concord. absolueno quae excommunicatos, censuras ac interdicta leuare, de quibus in hoc §. 1. videndum erit.

Et in primis vnum valde utile animaduertat, an iudex Ecclesiasticus, qui statim provisioni Regiae sibi intimatae responderet, seu etiam postmodum per suam interloquutoriam, quod deferret appellationi, atque omnia gesta post eam, &c. prout in provisione iubetur, reponit, satisfecisse dicatur provisioni praefatae, prout affirmatiue videtur aduocent.

Sed euertere, quod multi ignari litigantes, & aduocati in hoc in dies decipiuntur, quare in hoc distinguendum est, nam aut attentatum est verbale, puta; quia post appellationem legitimam processit ad aliquem actum iudicalem, assignando terminum, admittendo scripturas, vel probationem causae principalis, testes, aut eorum repullas, aut aliquam sententiam interloquutoriam, vel diffinitiuam proferendo, aut alia similia, tunc verbalis repositio sufficiat, & eorum reuocatio, quia nihil tam naturale est, quam eodem modo quodque dissolui, quo colligatum est, aut attentatum non consistit solum in verbis, sed etiam in facto, puta; quia ad executionem de facto processit, tradendo possessionem beneficij, aut alterius rei actualiter alicui, siue vacuum, siue ab altero occupatam, quem violenter spoliavit, ut alteri traderet in executionem suae sententiae, & tunc non sufficit verbalis repositio, sed omnino debet fieri cum effectu.

hic est text. mirabilis in cap. si a iudice 10. ibi, & ipse in termino grauamen reuocauerit cum effectu de appella. cap. 1. de eo qui mittitur in poss. causi. rei ser. cap. ad Apostolicae versiculo et atque parata de sentent. & re iudi. lib. 6. vnde dicit gloss. mirabilis in d. cap. si a iudice verb. cum effectu, quod si grauamen fuit verbale, reuocatio sufficiat verbalis, ubi ad hoc alle. Salgado de protect. Reg. Tom. 1.

gat ibi Archidiaconus & Ioan. Andr. quare iudex debet ad actualem suam interloquutionem executionem procedere, quia verba eius, & provisiones Regiae debent intelligi praecise, & cum effectu. l. 1. §. haec autem verba ff. quod quisque iur. l. si per alium §. docere ff. ne quis cum qui in ius vocat. cap. relatum. de cler. non residen. Decius conf. 385. col. penult. versic. ys tamen non obstant. idem Decius & Curtius Iun. in d. §. haec autem verba. late Beccius conf. 14. num. 3. Petr. Surd. dec. 303. num. 5. Tiraquell. in repet. l. boues §. hoc sermone limi. 6. n. 4. Cardin. Tusc. practi. conclus. litera V. concl. 90. per totam. & n. 13. & 17.

Et quia per verbalem repositionem nec redditur possessio vi oppresso, nec admittitur a detentatore, quia sola sententia iudicis, & eius verbalis iussio nec tradit, nec auferit possessionem, nisi actualis traditio, & executio subsequatur, gl. in §. fin. institum. de off. iud. late Antoni. Gomez in l. 40. Tauri, num. 24. Auillel. in c. 1. pro. gl. verba las partes. pulchre etiam Ioan. Garcia tract. de nobilit. gl. 8. §. 1. a numer. 3. dicentes actualem sententiae executionem, quae fit per rei actualem traditionem, esse necessariam ex l. 1. Cod. de executione. rei iud. l. ab executione C. quorum appell. non recip. l. is cui commissus ff. ut in poss. legat. Doctores in l. miles §. qui iudicati ff. de re iudica. l. qui restituer. ibi, manu militari. ff. de rei vindicat. l. traditionibus ff. de pact. iuncta l. quem admodum ff. de acquir. vel amit. possessione. et si ex sententia iudicis non transfertur dominium, quod consistit in iure, vt probant late Doctores citati, & Ioan. Garc. a numer. 1. multo minus transfertur possessio, non sequuta actuali executione, quae consistit in facto. text. optimus in l. cum haeredes ff. de acquir. poss. & l. traditionibus.

Ergo per actualem executionem, non autem verbalem repositionem in iis satisfiet Regiae provisioni, quia ubi facto opus est, verba non sufficiunt, l. qui decem §. 1. versiculo idem responsum ff. de solutio. l. ait pretor §. si quis ff. de noui oper. nuntia. alia plura in comprobationem adducit Tiraq. de retract. §. 1. gl. 20. sub n. 6. fol. mihi 13. Roland. a Valle consil. 49. n. 52. vol. 1. qui ex hoc dicit num. 51. quod quando lex requirit factum, & actualem repositionem, non statim assertioni, per text. in l. si forte ff. de castrens. pecunia. & Cardin. Tusc. practi. conclus. litera V. concl. 90. n. 13. & 17. ubi verba (demissione) debeant intelligi cum effectu, quare si cum effectu non reponat iudex, recurrit oppressus ad Senatum Regium, & sibi datur secunda iussio (dicta solum carta) vt cum effectu reponat, & effectiue provisionem adimpleat.

In quo vt negligens nullus sit deinceps, K 3 hic

hic obiter in proposito vnum elegantem referam casum, quem de facto habui, vacante beneficio curato merè collatio, editis affixis, duo comparuere oppositores examinandi, vni facta est collatio per sententiam iudicalem, & consequentiè possessio beneficii traditi, alter à sententia appellans, vsus est Regio recursum, & vim fecisse iudicem ordinarium, vt deferat, & reponat, decreterum fuit, iudici intimatè prouisioni responderet, quòd libèter defert appellati, & reponit omnia postea gesta, & attentata. Post aliquod tempus quidam tertius impetrauit beneficium prædictum, tanquam sedi Apostolicæ referuatum, quia in eius mense vacarèt, exequutor breuis cameralis, acceptata commissione, cum vacuum possessionem beneficii inuenerat, & à nemine occupatam, verificata narratiua, & extra iudicialiter procedens, nemine citato, quia non aderat (vt dixi) possessor, possessionem beneficii tradidit prouiso Apostolico vigore fulgoris, prout est breuis cameralis. ille, cui ordinarius cõulerat præfatum beneficium, comparuit coram exequutore dicens, possessionem ab eo datam esse reponendam, ex eo, quia ipse non fuerat citatus prout debuerat, quia habebat ius ad illud ex collatione ordinarij, & similia, cuius exequutione appellas inuocat Regiam protectionem, adducto processu, me informante, cum cognouissem ex eius inspectione, & relatione petitionis querelantis, legitimè processisse exequutorem, cum non teneatur aliquè non possessorem citare, nec assumere partes iudicis, nisi aliud in breue sit contrarium (iuxta ea quæ infra Deo dante dicenda latius 5. p. tom. 3.) adstrictus fui intentiùs in negotio pensare, & inueni repositionis decretum regale verbaliter tantum fuisse repositum, nulla præmissa actuali exequutione, & auocatione priùs traditæ beneficii possessionis, perperam processisse exequutorem breuis omittentem citationem huius possessoris, quem omnino perquirere debebat, & ad id assumere tentabatur partes iudicis, ac iudicialiter procedere, viriliter defendens, vim fecisse, declaratum fuit, seu potius tertium genus decreti, scilicet, que oyendo denucio, y citando al querellante y reponiendo, &c. y no lo haciendo la haze otorga y reponga, &c.

13 Et insuper quero, quid si reposuit partim effectiue, partim verò non, an prouisioni Regiæ satisfecisse dicatur; & dicendum est quòd non, quia non dicitur factum, vbi aliquid remanet faciendum. l. cum Syllanian. in fin. Cod. de his quibus vt indignis. vbi Bald. num. 2. l. soluend. ff. de verbor. signific. cap. 1. de baptismo cap. nihil 7. que st. 1. nec dicitur actus

perfectus, quando partim est factus, partim verò non, l. 2. ibi, Quia ipsi animaduertunt aliquid deesse. ff. de orig. iur. Hierony. Gonzal. in regul. de mens. & alter gloss. 63. à num. 2. 4. & adde quæ latius dixi post alios infra 4. p. c. 14. à n. 2. 52. & à n. 2. 48.

Nec dicitur purgatum, nec repositum 15 attentatum, nisi omnia sint purgata, & vsque ad vnum nummum in pristinum statum facta repositio. Achil. de Grass. decis. 17. de restit. spol. Caesar de Grass. decis. 150. num. 4. & 8. p. 1. & decis. 270. p. 2. num. 5. & decis. 171. & decis. 176. p. 3. Put. decis. 56. num. 12. lib. 1. & decis. 298. lib. 2. cum aliis per Lancelot. Robert. de attent. 3. part. cap. fin. numer. 78. 85. & 176. & num. 191. quare rectè poterit oppressus iterum recurrere ad tribunal Regium pro secunda iussione, hoc est, sobre carta, vt in totum reponat, & adimpleat prouisionem.

Et vltèrius, quid si iudex semel repositus iuxta tenorem prouisionis effectiue, iterum tamen repositionem reuocando, idemmet fecit attentatum; an necessaria noua sit appellatio, eius vigore nouus ad Regem recursum, an sufficiat eiusdem prouisionis secunda iussio. In qua questione, & difficultate resolutiue dico, quòd si ipse iudex statim 17 repositionem reuocauit, absque noui articuli cognitione, vt puta; quia simus in appellatione à sententia diffinitiuâ, quam violenter appellatione legitima pendente fuerat exequutus, tunc nullum dubium erit, quòd sufficere secunda iussio, hoc est, sobre carta, virtute prioris, quia non dicitur factum, quòd non durat factum, l. idem §. si actor ff. quod vbi quisque vniuersit. nom. l. si pro parte §. verum. cui gloss. citat concordantes. ff. de in rem vers. l. 3. §. si quis ita. vbi Imol. ff. de hered. instit. So. cin. consil. 91. num. 2. volum. 1. Petr. Surd. consil. 145. num. 11. part. 1. nec videtur fecisse quòd parum durauit. Ioan. Andr. & Panormi. per illum text. in cap. nam & ego de verbor. signi. vbi gloss. cap. Rayner. Aluar. Martin. Lauden. Cardin. Alexand. & ceteri scribentes post gloss. in cap. 1. §. quin etiam, in verbo non admittuntur, tit. l. Episcop. vel Abbas. pulchrè & latè Hippolyt. de Marfil. in repetit. l. vltim. n. 155. & mult. segg. ff. de iurisd. omni. iudi. & in l. 2. in fin. ff. quibus ex causis. in poss. eatur. facit l. qui sic ff. de solutio.

Et comprobatur, quòd si quis sic 19 condemnatus ad rei restitutionem, & facta semel exequutione, iterum illi auferatur res, poterit exequutor virtute earundem exequutorialium, & sententiæ iterum illi rem restituere, tanquam nondum facta exequutione, ita tenent Immol. Paulus Castr. Alexan. & alij recentiores in l. permiseri §. species ff. de

ff. de acquir. poss. Paul Roman. Alexand. & Iff. in l. sed & si possessor ff. de iur. iur. per text. ibi. Castr. in l. Titio centum in princ. ff. de conditio. & demonst. Franc. Areti. in l. si fideiuss. §. meminisse colu. in ff. de legat. 1. Corneus consil. 59. placet in hac consultatione colum. 1. lib. 3. Barb. & alij citati per Tiraq. in repetit. l. si vnumquam verb. susceperit liberos num. 183. de quo nos amplissimè egimus plura hinc inde adducens infra 4. p. cap. 14. à num. 217. q. penult. per totam. quare hoc casu sufficere secundam iussionem dubium non est, omnino concedendam. quia non sufficit defendisse, si defensio non durat, textus in l. 1. §. ait prætor. 111. ff. quorum legat. ita inquit eleganter Hippolyt. de Marfil. in l. 2. in fin. ff. quibus causis. in poss. eatur.

Si autem isthæc repositionis reuocatio 21 proueniat, & descendat à nouo articulo, in discursu processus contingente, puta; quando iudex ex iuris rationibus reassumpit causam, vel quia in tribunali datum est tertium genus, vel fortè superior de appellatione cognoscens, sibi remisit causam, & similibus; tunc cum semper in nouis articulis eiusdem litis pro appellationis delatione sit ad Senatum recurrendum; de nouo, nouæ querelæ virtute, est iterum inspiciendus processus, quia illum articulum poterit iudex ex variis causarum figuris iustificare. ideo noua interpellatione opus est, ita vt secunda iussio omnino deneganda sit, & ita communiter practicator. Vide quæ nos supra cap. 2. n. 198. & sursum.

Amplius queri potest, an iudex ecclesiasticus, ad quem deferre, & reponere inserto decreto Regia prouiso dirigitur, an indistinctè omnia à se gesta post appellationem legitimam, seu tempus ad appellandum datum, reponere teneatur, etiam ea quæ sibi aliàs licitè iuris permissione, & etiam delata appellatione, poterat ipse iudex facere. Et videtur quòd sic, quia prouiso indistinctè loquitur, que reponga lo hecho de spues de la appellacion, &c. ergo si quid post eam factum reperitur, debet sub repositione includi, quia oratio indistincta æquipollet vniuersali, vt vulgare est.

Sed contrarium verius esse de iure existimo, ex principiis, & fundamentalibus rationibus huius cognitionis extra iudicialis per viam recursum. quia vt euidenter apparet, & sæpe diximus hoc capite, & superiori; hanc cognitionem ortam fuisse, & habere locum contra iudicem ecclesiasticum vexantem, & opprimentem aliquem contra ius, ac contra dispositiones, & decreta canonica; vt ille hæc via ad iustos iuris tramites reducatur, 24 quia Princeps in hac re iuris minister est, &

iudicis superioris. igitur non poterit facere, vt idem reponat, quòd ipse, iure permittentem, ac iuris dispositione, sibi permittitur, & vt plurimum ad faciliorem causæ expeditionem, etiam appellatione pendente, iuxta text. in cap. cum teneamur de appella. quoniam, vt sæpe diximus, hæc Principis extra iudicialis cognitio limitata est ad solam violentiam dumtaxat, imò in sola violentia habet fundamentum, vt hæc dixi hoc c. & cap. præcedenti. & in iis, in quibus iure processit iudex ecclesiasticus, impossibile est, vt violentia reperitur, vt probat expressè nostra lex Regia 36. & ad oculum patet, ergo ea reponenda non sunt. Vide quæ nos probauimus 2. p. c. 4. à n. 253. cum seqq.

Insuper probatur euidentius, iste Regius 26 recursum non potest, plusquam inhibicio canonica à iudice superiore legitime expedita, operari, tum quia ista statim tollit iurisdictionem inferioris, etiam vbi aliàs appellatio deuolutiuum effectum habebat dumtaxat, & causat attentata cap. non solum. §. in autem, de appellatio. lib. 6. cum vulgatis. recursum autem numquam causat attentatum, vt infra diximus latius cap. 7. item recursum dirigitur ad iuuenam iurisdictionis superioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius 28 violenter fiat per inferiorem ecclesiasticum, latè supra c. 1. prælud. 5. à princ. & pluribus aliis locis, & sic plus influit causa in seipsa quàm in causato.

Sed inhibicio canonica, à superiori emanata, non reuocat, inficit, nec comprehendit ea, quæ iudex inferior iure permittentem facere potest, appellatione pendente, imò & post ipsam inhibitionem possunt licitè per eum geri, vt post Anton. de Butr. & Federic. de Sen. in consil. 93. tradit eleganter Franch. in cap. cum teneamur. colum. 4. vers. secundus intellectus. n. 2. de appellatio. subdens rationem, quia inhibicio operatur in iis, quæ sunt contra ius, & appellationem, secus in iis, quæ sunt in fauorem, quia ad ea se non extendit inhibicio, sequitur Vestr. in praxi Roma. Cur. lib. 8. cap. 4. num. 7. vers. nec eo minus. pulchrè Lancelot. de attent. 2. p. cap. 20. de attent. post inhibicio. limi. 4. per totam. quos sequitur & transcribit Escacia de appellatio. q. 3. à num. 34. qui à num. 20. cum pluribus sequentibus. & Lancelot. vbi proximè, & iterum latius ead. 2. p. cap. 12. de attent. appella. pend. limi. 4. princ. latissimè congerunt plures casus, qui post appellationem, & inhibitionem canonicam geri possunt per inferiorem, ad faciliorem exitum appellationis, quos omnes per te videre poteris, ergo multo minus poterit prouiso Regia similes casus, licitè factos, & non contra ius, nec violenter, com- 32